

IŠRAŠAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PETICIJŲ KOMISIJA

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PETICIJŲ KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2022-09-15 Nr. 35-10

Vilnius

DARBOTVARKĖ:

V. Foko peticijos dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 18 straipsnio 2 dalies ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1171 „Dėl Miškų priskyrimo miškų grupėms tvarkos aprašo ir Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvų patvirtinimo“ pakeitimo nagrinėjimas iš esmės ir sprendimas dėl peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo.

SVARSTYTA. V. Foko peticijos dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 18 straipsnio 2 dalies ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1171 „Dėl Miškų priskyrimo miškų grupėms tvarkos aprašo ir Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvų patvirtinimo“ pakeitimo nagrinėjimas iš esmės ir sprendimas dėl peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo.

Pareiškėjas teigia, kad įstatymais nenumatyta magistralinių paviršinių lietaus nuotekų išleistuvų, kurie būtų nukreipti į žaliąją gamtą (pareiškėjo atveju į Sąnašos upelį), aplinkinės teritorijos rezervacija būsimiesiems valymo įrenginiams statyti, kurie galbūt bus statomi dar tik už kelių dešimtmečių ar šio amžiaus viduryje. Šiuo metu Lietuvos Respublikos įstatymai nedraudžia magistralinių paviršinių lietaus nuotekų išleistuvų aplinkinę teritoriją įsigyti privatiems asmenims vienbučių ar dvibučių gyvenamųjų namų statybai. Netgi tuo atveju, jeigu ties magistraliniu paviršinių lietaus nuotekų išleistuvu ar jo aplinkinėje teritorijoje ir nebus statomi valymo įrenginiai, šiuo metu Lietuvos Respublikos įstatymai nenustato reikalavimo dėl žaliųjų zonų būtinumo (ypač gyvenvietėse) tokio magistralinio išleistuvo aplinkinėje teritorijoje. Medžiai sulaiko oro taršos plitimą į gyvenvietę. Tokie miestų, gyvenviečių, pramonės įmonių ir magistralinių paviršinių lietaus nuotekų išleistuvai yra įvardijami kaip sutelktosios taršos šaltiniai. Taigi tai taršos objektas, kuriam sanitarinė apsaugos zona nenustatyta. Ši aplinkosaugai svarbi lietaus vandens išleidimo vieta internetiniuose žemėlapiuose neparodyta, taigi problema visiškai ignoruojama, nes laikoma, kad paviršinių lietaus nuotekų vanduo nekenksmingas, bet tai netiesa. Iš magistralinių paviršinių lietaus nuotekų išleistuvo išleidžiamas vanduo kartais gali būti net pavojingesnis už buitinių nuotekų vandenį, ir į tai nekreipiamas dėmesio.

Pareiškėjas prašo: pažymėti tų magistralinių lietaus nuotekų išleistuvų, kurių vamzdžio skersmuo yra apie 1 m, buvimo vietas visuose topografiniuose žemėlapiuose internete ir nustatyti jų sanitarines apsaugos zonas, taip rezervuojant šias teritorijas statyti būsimiesiems valymo įrenginiams, kurie galbūt bus statomi dar tik už kelių dešimtmečių ar šio amžiaus viduryje; privatiems asmenims jau parduotas šių magistralinių išleistuvų teritorijas susigrąžinti į valstybės žemės fondą įstatymų nustatyta tvarka taikant žemės paėmimo visuomenės poreikiams procedūrą, išmokant jiems kompensacijas už nepasiteisinusius lūkesčius. Kadangi valymo įrenginiai prie tokių magistralinių išleistuvų bus statomi tik po daugelio dešimtmečių, šias teritorijas, kur tai įmanoma, būtina aptverti ir atitinkamai pažymėti. Tai turi būti keliasdešimt arų užimančios teritorijos. Kad šios teritorijos būtų prižiūrimos ir tvarkingos, lengviausia būtų įterpti į jas miško medžių, racionaliausia – apsodinti uosiais. Kai reikės statyti valymo įrenginius, dalį tų medžių galima būtų išpjauti. Gali būti, kad daug kur jie tokiose sanitarinėse apsaugos zonose žaliuos ir visą šimtmetį bei pagerins bendrą vietovės kraštovaizdį. Būtina sukurti visą paketą teisinių dokumentų, reglamentuojančių šių sanitarinių apsaugos zonų apsaugą, į bendrą sistemą įtraukti ir upelių apsauginius miškus, suteikiant jiems III grupę.

Pareiškėjas siūlo papildyti Saugomų teritorijų įstatymo 18 straipsnio 2 dalį 5 punktu: „5) sanitarinės apsaugos – magistralinių paviršinių (lietaus) nuotekų išleistuvų sanitarinės apsaugos zonos“. Pareiškėjo siūlymu užmiestyje, kai magistralinio išleistuvo skersmuo yra apie 1 m ar didesnis, tokia sanitarinė apsaugos zona kaip ekologinė apsaugos zona pagal išsidėstymo pobūdį gali būti nustatoma kaip sklypas.

Pareiškėjas taip pat siūlo pagal Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvus Sąnašos upelio miško kvartalus priskirti tokiai grupei: „Miškų grupė“ – III grupė. Apsauginiai miškai; „Pogrūpiai“ – apsaugos zonų miškai; „Funkcinė paskirtis“ – papildyti nuostata „gerinti aplinkos sąlygas ir oro kokybę“; „Normatyvai“ – papildyti nuostata „miškai, nuolat veikiami taršos, kurią sudaro miestų ir gyvenviečių paviršinių (lietaus) nuotekų išleistuvų skleidžiama tarša“.

Šio kreipimosi tikslas – išsaugoti žaliąją gamtą ir visuomenės sveikatą.

Komisijai išvadą pateikė Aplinkos ministerija.

Aplinkos ministerija nurodė, kad Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – Įstatymas) 42 straipsnyje nustatyti vandens tiekimo, nuotekų ir paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros apsaugos zonų dydžiai: įrengiamų iki 2,5 m gylyje apsaugos zona – išilgai vamzdyno trasos esanti žemės juosta, kurios ribos yra po 2,5 m, o didesniame kaip 2,5 m gylyje apsaugos zona – išilgai vamzdyno trasos esanti žemės juosta, kurios ribos yra po 5 m į abi puses nuo vamzdyno ašies, po šia juosta esanti žemė bei vanduo virš šios juostos. Ministerijos nuomone, Įstatyme nustatyti vandens tiekimo, nuotekų ir paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros apsaugos zonų dydžiai pakankami ir racionalūs.

Įstatymo 43 straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyta, kad vandens tiekimo ir nuotekų, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros apsaugos zonose, Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme ar aplinkos ministro nustatyta tvarka negavus šios infrastruktūros savininko ar valdytojo pritarimo (derinimo) projektui ar numatomi veiksmai, draudžiama sodinti ir auginti želdinius (išskyrus žolinius augalus). Vadinas, vandens tiekimo ir nuotekų, paviršinių nuotekų infrastruktūros apsaugos zonose neturėtų augti medžiai, o inžinerinei infrastruktūrai skirtose teritorijose neturėtų būti inventorizuojamas miškas ir nustatomos miškų grupės. Todėl Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvuose nėra išskirtos vandens tiekimo, nuotekų ir paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros apsaugos zonos. Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvų 14 punkte išdėstytų III grupės apsauginių miškų, apsaugos zonų miškų pogrupiui priskiriamos teritorijos nustatytos Įstatyme ir kituose įstatymuose.

Aplinkos ministerija taip pat informavo, kad šiuo metu Lietuvoje vyksta Nacionalinio miškų susitarimo (toliau – NMS) rengimo procesas, kurį inicijavo Aplinkos ministerija. NMS rengimo procesas apima svarbiausias su šalies miškų ateitimi susijusias sritis, įtraukia įvairių kompetencijų, hierarchijos lygmenų ir interesų dalyvius į atvirą, sisteminių ir konstruktyvų dialogą. NMS rengimo procese nagrinėjami ir miškų priskyrimo miškų grupėms klausimai. Šio proceso metu kalbėta apie šiandieninio miškų grupių modelio atitiktį stiprėjantiems klimato kaitos ir biologinės įvairovės išsaugojimo iššūkiams, taip pat kintantiems visuomenės poreikiams. Baigus procesą, atsižvelgiant į priimtus susitarimus, bus rengiami Lietuvos Respublikos miškų įstatymo ir Vyriausybės patvirtintų Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvų pakeitimo projektai, į kuriuos bus įtrauktos NMS priimtose nuostatos dėl miškų skirstymo pagal funkcinę paskirtį ir nustatomą ūkininkavimo režimą.

Komisijos posėdyje pareiškėjas nedalyvavo. Aplinkos ministerijos atstovas posėdyje pakomentavo pareiškėjo prašymą užtikrinti susidariusių paviršinių nuotekų apsaugą ir sukurti natūralius medžių / krūmų / žolynų filtrus, kurie, pasak pareiškėjo, turėtų kempinės principu sugerti teršalus ir atstoti valymo įrenginius. Šiuo metu galiojantys teisės aktai, reglamentuojantys lietaus sąnašų susidarymo ir paleidimą, leidžia spręsti pareiškėjo minimas problemas. Nereikėtų keisti teisės aktų, kad galima būtų paleisti švarų vandenį. Šiuo metu paleidžiamos paviršinės nuotekos turi būti švarios ir išvalytos, jokie papildomi filtrai

išvalytose vietose nereikalingi. Draudimas teršti paviršinius vandenius ir orą galioja ir jokių papildomų sąlygų neturėtų būti. Jeigu išleidžiamos teršiančios nuotekos, apie tai turėtų būti pranešta Aplinkos apsaugos departamentui, o šis turėtų paimti vandens mėginius, rasti taršos šaltinį ir paskirti baudas pažeidėjams.

Komisijos teigimu, pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 67 straipsnį Lietuvos Respublikos Seimas leidžia įstatymus, todėl pareiškėjo peticijoje išdėstyti reikalavimai ir siūlymai dėl įstatymų teisinio reglamentavimo tobulinimo priklauso Seimo Peticijų komisijos kompetencijai.

Komisijos pirmininkė atkreipė dėmesį, kad Seimo Peticijų komisija 2022 m. rugpjūčio 31 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo pareiškėjo peticiją ir priėmė sprendimą teikti Seimui išvadą atmesti šioje peticijoje pateiktą pasiūlymą pakeisti Saugomų teritorijų įstatymo 18 straipsnio 2 dalį ir pagal apsaugos pobūdį ekologinių apsaugos zonų sąrašą papildyti sanitarinės apsaugos – magistralinių paviršinių (lietaus) nuotekų išleistuvų sanitarinės apsaugos zona. Seimas 2022 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. XIV-1410 pritarė Seimo Peticijų komisijos išvadai atmesti pareiškėjo pasiūlymą.

Pareiškėjo peticijoje išdėstyti reikalavimai ir siūlymai dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1171 „Dėl Miškų priskyrimo miškų grupėms tvarkos aprašo ir Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvų patvirtinimo“ pakeitimo priklauso Komisijos kompetencijai.

Vyriausybės tvirtinamomis Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvų nuostatomis negali būti išplečiami įstatymais nustatomi reikalavimai ir apribojimai.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra nurodęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja visų teisės aktų hierarchiją ir neleidžia poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme, nebūtų grindžiamas įstatymais, nes antraip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė prieš poįstatyminius teisės aktus (Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 22 d., 2013 m. lapkričio 6 d. nutarimai). Poįstatyminiu teisės aktu yra realizuojamos įstatymo normos, todėl poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis, nes taip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugpjūčio 21 d. nutarimas).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pareiškėjo peticijoje išdėstyti reikalavimai ir siūlymai netenkintini.

NUTARTA (bendru sutarimu):

1. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi, teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei išvadą – pasiūlyti Vyriausybei netenkinti pareiškėjo peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų.

2. Apie Komisijos sprendimą pranešti pareiškėjui.

Posėdžio pirmininkė, teisingumo viceministrė

Jurga Greičienė

Posėdžio sekretorė

Vaiva Bernotaitė